

Este de două ori în septimana:
Joi-a și Duminică.

Pretul de prenumerațiune:

pre anu întregu . . . 6 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
„ patrarin de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a și straietate:

pre anu întregu . . . 9 fl. v. a.
„ diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA

Fóia bisericésca, scolastica, literaria și economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Invitare de prenumerațiune
la

„LUMINA”

fóia bisericésca, scolastica, literaria și economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Condițiunile de prenumerațiune remanu totu celea din fruntea foii.

Este cu scopu ca parintii protopopi și dd. inspectori se primésca a supra-le sarcin'a de colectanti ai prenumerațiunilor, fiindu că asia potu se tienă mai bine în evindintia publicitatea ce se dă ordinațiunilor consistoriali în respectivele lor suere de activitate.

Éra pentru acei domni prenumeratori, cari vreu se se adreseze redacțiunei de a dreptulu, alaturaramu la numerulu 29. epistóle de prenumerațiune.

Rogămu pre dd. prenumerați a însemná cătu se pôte de legibilu numele și post'a ultima.

Acest'a e numerulu ultimu ce se trimite și oo. prenumerați de anu. Pre cei ce voiescu se prenumere, îi rugămu a nu întârdia, ca se nu se întrerumpa spedarea foii.

Aradu 11. ianuaru. 1873.

Redacțiunea.

Legea de invetiamentu și pusetiunea nóstra.

Despre legistii Romei din betrani, dice filosofulu Leibnitz că scripturile lor sunt spre laud'a cea mai mare a matematicilor.

Némtiulu Leibnitz are cuventu. Legea buna cauta se sémene matematiciei. Pentru că societatea și pentru că lumea întréga nu este de cătu o machina uriasa, ce se baséza și se misca pre simple, dar eterne, reguli ale matematiciei.

Din acestu motivu cugetămu, că nu va fi nimeni cu superare și nici nóa de imputatu, dacă venimu se ceremu socóta de la legea de invetiamentu (articulu 38. din 1868.) se ceremu socóta despre o regula aritmetica.

Ni e vorba de regul'a că, sumele în adaugeri nu se potu compune de cătu de numeri de acel'a-si soi, căci altminte nu capetămu sum'a. De exemplu 2 ómeni cu 2 ómeni, sunt 4 ómeni; dar 2 ómeni cu 2 boi nu potu dice că sunt 4, pentru că acești 4 n'ar fi în suma nici ómeni nici boi, căci ómenii nu sunt de soiulu boilor, și prin urmare nici boii de soiulu ómenilor: ceea ce erá ade-veru înca și în 1868. candu s'a facutu legea.

Cum a aplicatu diet'a, prin legea sa, acésta regula a aritmetice? Éca cum a purcesu diet'a în adaugerea de numeri séu factori:

Instructiunea . . . oblegatória
Obiectele de invetiamentu . . . oblegatória
Edificiile de scóla . . . se se admonésca confessiunile
Salariile invetiatoriloru . . . se pôte sustiené usulu

Sum'a

Sum'a ar trebui se fie: „instructiune oblegatória și gratuita”, căci acest'a este principiulu democratiei moderne, și democrati se numescu domnii legiutori ai nostri. Inse acésta suma nu pôte esi defeliu din numerii insirati, pentru că nu sunt numeri de unu soi.

Puseramu cestiunea astu-feliu, pentru că toti cei ce știu cătu face 2 cu 2, se cunósca și se întelégă dacă acésta tíera are instructiune oblegatória și gratuita? dacă acésta lege corespunde principiilor democratiei? dacă barem este, abstragendu de la veri ce principie de parítă, o lege despre carea Leibnitz ar puté dice că face lauda matematicilor?

Pre birtari, îi scutescu legi positive și severe în drepturile de regale; dar invetiatorii sunt avisati la usulu de pana acum'a. Asia e, legea tierii barem i-aviséza, dar comitatele încep a li luá din mana și acestu bietu avis!

Inse nu este aci locul, și nici noi nu sentimu placerea, a face filosofi'a dreptului positiv, ci dacă aretămu lacunele legii, este numai ca se avem cuventu a apelá la toti romanii de inimă, cari iubescu scól'a, dorescu biserice și natiunii unu viitoriu mai frumos și mai fericé, se apelămu la ei la toti, ca prin zelulu și energí'a lor se suplinésca lacunele legii, înca mai multu: s'o faca pre natiune a-si creá insasi de sine, sub scutul autonomiei sale natiunali bisericesci, unu invetiamentu conformu aspiratiunilor nóstre de a deveni o natiune drépta și curata casí cugetulu nostru, mare și sumétia ca sufletulu romanului în órele bune, în óre de la Dumnedeu.

În acésta dorintia a nóstra cauta se ne folosimu de tóte medilócele, câte numai ni potu ajutá, cercandu a trage veri unu folosu chiar și din defectuós'a lege de invetiamentu a tierii. Ast'a socotimu că e intentiunea ce l'a condusu pre ven. Consistoriu la emiterea instructiunei catra inspectori în privinti'a frecuentarii scóleloru (vedi nr. 22. din 1872.)

Inspectorii au se recerce pre judii cercuali pentru pedepsirea antistielor comunali cari au neglesu detorintia lor fatia cu scól'a, cari sunt caus'a de nu se cerce-téza scólele; apoi inspectorii reportéza Consistoriului despre resultatulu recercarii ce au adresatu judiloru cercuali. Va se dica, la casu de lipsa se nu incunjurămu autoritatile politice, ci se le incunoscintămu și se primimu dacă vreu a ne ajutorá. Dacă nu ne vor ajutorá, atunci guvernulu nu ni va puté nóa imputá că incunjurămu autoritatile politice, că nu vremu nici în lipse ajutorulu lor, și că asia se neglege caus'a frecuentatiunei, cum dise prima data repausatulu ministru Eötvös în cerculariulu seu catra tóte jurisdictiunile bisericesci, publicatu în fóia oficiala din 4. aprilu 1869., și alu caruia tonu de atunci în cóci se mai repeti la feliurite ocațiuni.

Medilocu si mai eficace la naintare vor avé zelosii inspectori, si ajutorii lor, directorii locali, daca vor convinge natiunea că, de vor mai esiste romani in viitoriu, a buna sēma nu vor trăi numai prin meritele lui Trajanu său prin invingerea, cea neexploata, alui Mihaiu Eroulu in Transilvani'a, ci vor trăi prin invetiatur'a si prin stradiintia lor propria.

Meritele eroilor nationali sunt pentru a ne convinge despre ceea ce putem face, daca voim. Acēsta convingere e unu faptoru puternicu alu educatiunei. Dar nu mai e unu titlu de dreptu, unicu capace a dă viētia si in viitoriu, ce se pare credu multi, că prea ne falim cu meritele celor'a cari au trecut.

Titlulu de dreptu, cu care o natiune se mai pōte de acum sustienē, ma si estinde, este: invetiatur'a si stradiintia ei. Aceste amendōe are se le aduca din scōla. Pentru aceea, numai scōl'a este garanti'a viitoriului nostru.

Economulu, esindu primavēr'a la holde, prevede si cunōsce racolt'a ce va avē. Togm'a asia, inspectorulu intieliginte, esindu la visitatiunea scōlei, prevede si cunōsce, deci se si spuna comunei, viitoriulu ce ea ilu va avē.

Convinsu despre acēst'a totu poporulu, si fiecare romanu in parte, va iubi scōl'a casī *fericirea* pruncutilor sei, si va sprigini pre invetiatoriu. Asia e, unu omu fora de invetiatura pōte ajunge, dupa multa truda, se fie *animalu sātulu*, dar nici candu: *omu fericie*.

Nu se pōte perde din vedere cumca stradiintiele zelosiloru si intieligintiloru inspectori, atātu celea de pana acum cātu si in venitoriu, numai asia vor putē produce rezultate bune, daca preotii si invetiatorii, la rondulu lor, isi vor dă tōta trud'a spre a le realisā, Preotulu inspira viētia comunei, de la elu aterna iubirea parintiloru catra scōla. Invetiatoriulu este capulu scōlei; de la elu aterna, in ordinea prima, starea invetiamentului in cutare comuna.

Sunt multi invetiatori, chiar si dintre cei cu sciintia multa, de n'au prunci in scōla, adeca nu sunt buni de pedagogi. Pre candu la altii, pōte cu mai putiena sciintia, scōl'a este plina de scolari; acestia sunt buni pedagogi. Acl este desclinierea intre sciinti'a invetiatorēsca, si intre chiamarea invetiatorēsca. Cu alte cuvinte, aceia au chiamare invetiatorēsca, au calificatiunea, cari sciu face se aiba prunci in scōla: acestu testimoniu de calificatiune fiecare invetiatoriu insusi si-lu dă siesi, si e fōrte competente.

Invederēza de acl cumca spre invetiatoria se recere se avemu o chiamare sufletēsca. Romanulu intielege deplinu santi'a acestei chiamari, pentru aceea si elu dă pedagogiloru sei acelu nume frumosu, ce l'a purtatu Domnulu nostru Isus Cristos, adeca ilu chiama cu numele de „Invetiatoriule!”

Mandri de acestu nume, invetiatorii nostri au respunsu la chiamarea lor, ca apostolii la chiamarea lui Cristos. — Dar de acum, apostolatulu luminarii si alu educatiunei devine, pre di ce merge, o sarcina totu mai grea, pentru că natiunea se vede silita ca, in numele esistintiei sale, se adreseze scolii pretensiuni totu mai multe. Este dara trebuintia ca si invetiatorii se se reculēga spre o activitate nōua, mai incordata si mai fructuitōria. Invetiatorimea, avantgard'a venitoriului nostru, putere-ar ōre se se traga inderetru?

Astu-feliu se lucrāmu cu totii. Se ne desvetiāmu de vechi'a datina rea de a invinui unulu pre altulu; pentru că prin invinuirea altuia nu putem scusā lenevirea nōstra. Preotulu, vin'a sa n'o arunce in capulu invetiatoriului său a comunei; invetiatoriulu nu arunce vin'a sa in capulu preotului său a comunei, si asia mai departe. Fiecare judece-se pre sine insusi, si-si implinēsca detorinti'a. Fiecarele de noi, candu smintesce, bata-si peptulu seu spre

pocaintia si indreptare, dar nu calumnizeze pe deaprópele seu.

Mai avemu inca o datina rea, de carea trebuie se ne desvetiāmu, este că: privim la vecinulu, si nu vrem se ne desceptāmu la lucru. pana ce nu-lu vedem mai anteu pre elu desceptatu. Togm'a cu acestu cugetu si cu acēsta acceptare cauta si vecinulu la noi. Si asia ni lenevimu amendo. Candu apoi vine fōmea de ne rōde, invinuin pre cine ni vine mai indemana, numai nu pre noi pentru lenevirea nōstra, nu pre noi, căci pentru noi avemu delicetia de ne absolvāmu, ba ne-am si dispensā daca am putē. Cu alte cuvinte, invetiatoriulu dice: Eu sum mai bunu, de cātu comun'a mea; dar de ce se fiu io mai bunu de cātu ea? nu voi fi dieu, ci me tragu unu pasiu inderetru. (Se trage). — Vine comun'a: De ce se fiu io mai buna de cātu invetiatoriulu? me dau unu pasu napoi! — Invetiatoriulu: Comun'a s'a retrasu, eu trebuie se mergu unu pasu si mai napoi! — Comun'a: Si mai napoi unu pasu! — Asia mai departe se perondēza invetiatoriulu si comun'a, intrecendu-se care de care se se traga mai napoi, pana ce in fine amendo dau pre spate in noroiu, vaietandu-se amaru: O, la ce necadiu am ajunsu de reulu Statutului organicu!

Ce feliu, Statutulu Organicu vi-a disu se ve faceti cu naravu, cu pōra, se ve intreceti si se ve remasiti care se pōte trage mai tare napoi? Este Statutulu Organicu pentru cei ce vreu se mērga napoi la noroiu? Nu, si ēra nu!

Statutulu Organicu a purcesu din acea presupunere indreptatita, cumca natiunea romana intrēga *doresce* se nainteze, si că posiede in inim'a sa indemnulu, puterea naturala si tari'a sufletēsca, ce se receru la naintare. Tōte institutiunile nōstre nationale bisericesci sunt confōrme acestei dorintie. Statutulu dara este pentru cei ce se intrecu si se remasiescu intru a propasi, a naintā. Celoru cu pōra, numai pedepse a menitu. Cu alte cuvinte, Statutulu dice: „Preoti si invetiatori, pasiti unu pasu nainte si veti vedē că dupa voi va pasi si comun'a!” — „Comuna, pasiesce unu pasu nainte, si vei vedē că dupa tine vor pasi preotulu si invetiatoriulu!”

Se pasimu cu toti nainte, daca voim ca, in cartea destineloru, inca de acum, viitoriulu se-lu intabulāmu la numele nostru. Astu-feliu propasindu, vom salvā institutiunile nōstre autonōme nationale bisericesci, si cu ele caus'a esistintiei nōstre intelectuali si morali; la din contra: neindurata logica a consecintieloru le va duce tōte in cimiteriulu istoriei, pentru a li seriē epitafiulu, celu mai tristu dintre tōte, epitafiulu: „*Floruerunt sine fructu, defloruerunt sine luctu.*” (Au in floritu, dar n'au roditu; au peritu, si nimene nu le-a gelitu.)

Giorgiu Popa.

Statutulu organicu

alu

Bisericii ortodoxe gr. or. romane

din

UNGARPA SI TRANSILVANPA.

(Incheiarc.)

Capu IV. Eparchi'a.

§. 85. Eparchi'a este intrunirea mai multoru parochii, protopresviterate, si monastiri, in fruntea caror'a sta episcopulu, carele intru intielesulu canōneloru necurmatu este detoriu a lucrā medilocitu si nemedilocitu pentru religiositatea si luminarea preotimei si a poporului.

§. 86. Afacerile eparchiale se indeplinescu: 1) Prin sinodulu eparchialu. 2) Prin consistoriulu eparchialu.

Art. I. Sinodul eparchialu.

§. 87. Sinodul eparchialu este reprezentantii eparchici si se compune din deputatii clerului si ai poporului eparchialu, si fara de episcopulu, respective arhiepiscopulu diecesanu, consta in 60 de membri, dintre cari 20 sunt preoti, 40 mireni, era in taces'a Caransebesiului in numarul celor 40 de mireni confiniulu nilitariu alege 10 deputati.

§. 88. Membrii sinodului eparchialu se alege pre 3 ani si se potu si realege.

§. 89. Sinodul eparchialu se tiene regulatu odata in anu la Duminec'a Tomei, era in casuri urginti se pote conchiamă si extraordinariu.

§. 90. Convocarea sinodului se face prin episcopulu eparchialu, respective arhiepiscopulu eparchialu, era in casu de vacantia prin consistoriulu respectivu.

§. 91. Membrii sinodului eparchialu se alege in modulu urmatoriu:

a) Fia-care diecesa se imparte in 20 de cercuri electorali proportiunate.

b) In fia-care ceru se alege 3 deputati, adeca unu preotu, i doi mireni, si anume preotulu prin toti preotii, era mireni in toti membrii sinodeloru parochiali din cerculu electorale, pre care scopu:

c) Consistoriulu diecesanu denumesce pentru fiacare ceru electorulu câte doi comisari consistoriali, adeca pentru preoti unulu din cleru, era pentru mireni unulu din mireni.

d) In diu'a prefapta preotii se coaduna la loculu desemnatu, si sub presiedinti'a comisariulu consistorialu alegendu-si doi barbati de incredere si unu notariu, numai de câtu purcedu la alegere, care se efeptuesce, seu prin votare publica, seu la cererea unei tertialitati a alegatoriloru, prin votare secreta. Acel'a care a intrunitu majoritatea voturilor se prochiama de deputatu, se provide cu credintionalulu subscrisu prin comisariu, barbati de incredere si notariu, era despre actulu alegerei luandu-se protolu si subscriindu-se prin sus amintitii, se substerne consistoriulu eparchialu spre sciintia.

e) In câtu pentru alegerea deputatiloru mireni, comunele bisericesci se coaduna in sinode parochiali; asemenea sinode se constituiescu astfeliu, ca alegatorii si-alega pre presiedintele, pre doi barbati de incredere si unu notariu. Purcediendu la alegere fia-care alegatoriu voteza pentru doi deputati deodata. Votarea este publica, era la cererea aloru 20 de alegatori pote fi si secreta prin siedule.

Aclamatiune nu este permisa.

f) Despre actulu alegerei se ie protocolu, in care se scriu tote voturile, era in casu de votare secreta i se alatura si siedulele ce contienu voturile.

g) Finindu-se votarea, protocolulu in presenti'a alegatoriloru se incheia, constatandu-se si publicandu-se rezultatulu alegerei, se subscie prin presiedinte, barbati de incredere si notariulu, se sigileza cu sigilulu parochialu si alu presiedintelui seu a vre-unui barbatu de incredere, apoi se preda unuia dintre barbati de incredere, ca la timpulu seu se-lu duca la comisariulu consistorialu.

h) In timpulu defiptu toti tramisii barbati de incredere a sinodeloru electorali din unu ceru alegatoriu se coaduna la loculu desemnatu spre acestu scopu, aducendu cu sine protocolele electorali sigilate in modulu prescisu sub lit. g. Ací sub presiedinti'a comisariulu consistorialu, toti la olalta forméza colegiulu de scrutiniu, alegendu-si unu notariu pentru ducerea protocolului.

In presinti'a tuturor se desfachu prin comisariulu consistorialu protocolele colegieloru electorali si se cetescu cu voce inalta numerandu-se voturile si inscriindu-se in protocolu.

Acei doi individi, cari au capetatu mai multe voturi, numai decátu se prochiama de deputati si se provide cu credintionalulu. In casulu, candu doi insi au intrunitu asemenea voturi, intre densii decide sörtea executata de locu in fati'a locului.

Atátu protocolulu colegiulu de scrutinare, câtu si credentionalele se subscie prin comisariulu consistorialu si prin toti coialalti membri.

Protocolulu se substerne prin comisariu consistoriulu, ér' credentionalele se inmanuéza alesiloru deputati.

i) Alegatori sunt toti aceia, cari posiedu calitatile prescise in §. 6.

k) Formarea cercurilor electorali in proportiune câtu se pote mai drépta, asemenea defigerea loculu de alegere pentru

preoti si de scrutinare pentru mireni, si denumirea comisariiloru, precum si luarea mesuriloru necesarie spre alegere — pana la alta dispusetiune din partea sinodului eparchialu — este afacerea consistoriulu eparchialu.

l) Alegerile deputatiloru se efeptuescu in restimpu de 6 septemane, insainte de Duminec'a Tomei, si au se fia ordinate si publicate astfeliu, in câtu pentru mireni intre alegere si scrutinare, si era-si intre acést'a si deschiderea sinodului se intrevina unu restimpu cclu pucinu de 8 dile.

§. 92. Presiedintele sinodului este episcopulu, respective arhiepiscopulu, era in casu de impedeare seu vacantia locuti-toriulu lui.

§. 93. In diu'a deschiderei sinodului eparchialu se tiene sant'a liturgia cu chiamarea santului Duchu.

§. 94. Dupa acést'a membrii sinodului coadunandu-se la loculu destinatu, presiedintele insainte de tote chiama la oficiulu notarialu provisorie unu numeru potrivit dintre cei mai tineri membri si deschide siedinti'a prin o cuventare solena.

Dupa aceea se purcede la verificarea membriloru, cari fiindu preste diumetate verificati, si-alegu numerulu recerutu de notari ordinari si cu acést'a sinodulu este constituitu.

§. 95. Sinodulu asiá constituitu, nainte de tote si-stave-resce regulamentul pentru afacerile interne.

§. 96. Agendele sinodului eparchialu sunt urmatoriele:

1. Ingrigirea pentru sustinerea libertatei religionarie si autonomiei bisericei in intielesulu legiloru.

2. Alegerea episcopului si prezentarea lui la sinodulu episcopescu (in casu pentru alegerea arhiepiscopului vedi dispu-setiunile pentru alegerea metropolitulu.)

3. Ingrigirea si controlarea averei miscatorie si nemiscatorie a realitatiloru si fonduriloru, cari facu proprietatea eparchiei.

4. Aducerea otaririi in privinti'a acestoru realitati si fonduri conformu scopului, pentru care s'au infiintiatu.

5. Alegerea membriloru consistoriulu eparchialu.

6. Consultarea si aducerea mesuriloru trebuintiose pentru radicarea culturei poporului eparchialu prin scóle popurali, capitali, gimnasiali, reali, teologice si pedagogice.

7. Consultarea si aducerea mesuriloru trebuintiose pentru disciplinarea preotimei si a poporului eparchialu.

8. Ingrigirea pentru aflarea midilóceloru spre inaintarea culturei si a creşterei tinerimei scolare, si pentru delaturarea pedecelor in privinti'a acést'a.

9. Ajutorarea bisericiloru si a scóleloru serace.

10. Ingrigirea pentru cultivarea si pregatirea barbatiloru harnici spre servituri bisericesci si scolari prin stipendie.

11. Eserierea de colecte pentru scopuri bisericesci, scolari, fundationali si filantropice.

12. Consultarea asup'a greutatiloru, ce s'ar aretá in efeptuirea unoru institutiuni bisericesci.

13. Stabilirea bugetulu anualu, esaminarea ratiocinielor senatulu episcopescu si in fine defigerea salarielor din fondurile eparchiali.

14. Onorarea cu bani a vre-unui opu scientificu privitoriu la ori-ce ramu de sciintie bisericesci si scolari.

15. Facerea dispusetiuniloru necesari pentru arondarea cercurilor electorali si efeptuirea actulu de alegere pentru sinodulu eparchialu.

Apendice.

Alegerea Episcopului diecesanu.

§. 97. Episcopulu se alege prin sinodulu eparchialu dintre barbati cualificati spre acést'a trépta.

§. 98. Pre timpulu veduviei scaunulu episcopescu, consistoriulu eparchialu duce trebile eparchiei in intielesulu institutiuniloru bisericesci, ferindu-se de ori ce inoire seu schimbare; starnesce, ca alegerea de episcopu se se faca in restimpu de 3 luni, si face dispusetiunile trebuintiose pentru convocarea sinodului eparchialu spre alegerea eppului, cerendu-si inviatiuni dela metropolitulu carele inca se va ingrigi, ca in timpu de 3 luni se se intregésca scaunulu veduvitu episcopescu, si va spriginí pre concernintele consistoriu in acést'a a lui nosuintia.

§. 99. Alegerea o va conduce seu metropolitulu seu mandariulu lui autorisatu spre acestu scopu.

§. 100. In presér'a dilei de alegere se tiene priveghiare dupa tipiculu Rosalielor, si in insa-si di de deschidere a sinodului sant'a liturgia totu dupa acel'a-si tipicu.

§. 101. După finitul servitiului dumnedicescu presedintele deschide sinodul cu o inventare corespunzătoare impregiurarilor actului alegerii.

După aceea constituindu-se sinodul în modulul prescris în §. 94. se procedează la actul de alegere.

§. 102. Alegerea se face în secret prin ședule. Fiecare alegătoriu scrie pe o ședule numele celui, pe care l'au cunoscut vrednic de episcop, și după cum se va striga de presedinte, se duce și pune ședul' în urn'ă destinată; după ce au votat totii membrii sinodului, presedintele și notarii sinodali, cari împreună cu doi bărbați de încredere aleși de sinod din sinul său fac organul de scrutinare, numără ședulele, luând un'ă câte un'ă din urn'ă în care s'au pus și bagându-le în altă urnă, ce va stă ga'tă, și aflându-se numărul ședulelor corespunzătoriu cu numărul alegătorilor, presedintele la vederea tuturor și a bărbaților de încredere redă pre rându ședulele din urnă, cetesc în audiu tuturor numele scrise în ele, notarii totdeauna însemnă voturile, și în urma încheiării scrutiniului, se publică sinodului rezultatul alegerii și se petrece la protocol.

De alesu se privesc acel'ă, care a intrunit majoritatea absolută a voturilor.

Protocolul alegerii subscris de presedinte, notari și bărbați de încredere, se transpune sinodului episcopesc pentru pertractarea canonică și substernere la Majestatea Sa.

§. 103. Ședițiile sinodului de alegere sunt publice; sinodul înse din cauze momentose poate ține și ședințe secrete.

La ședințe secrete publicul nu poate lua parte.

§. 104. Metropolitul deca a condus în persoană sinodul de alegere, poate conchiamă la locul alegerii pre episcopi, ca numai de cât se ținea sinodul episcopesc pentru pertractarea sinodale a actului de alegere a noului episcop și a asterne Majestății Sale, atât actul alegerii, cât și votul sinodului episcopesc spre urmand'ă pre înaltă întărire a nou alesului episcop.

Er' dacă metropolitul n'ă luat parte la sinodul de alegere, atunci primind actul alegerii provăca fără întârziare la reședință sa sinodul episcopesc și preda acestuia actele de alegere spre pertractare canonică.

§. 105. După urmarea prenaltei întăririi a noului Episcop se șantiesc acest'ă prin metropolitul după rându'ă bisericească și se denumesc unu mandataru metropolită carele introduce pre noul episcop în eparchia și procetesc în bisericească catedrală episcopă gramat'ă metropolită la începutul santei liturgii, carea o va ține noul episcop cu o asistentă cuviincioasă din clerul său.

Episcopul provădit cu întărirea prenalta depune înaintea Majestății Sale juramentul de fidelitate.

§. 106. Episcopul primind fundul instructu alu episcopiei de la epitropii eparchiali prelungă unu inventariu, este detoriu a-si pune unu economu din clerul mirănu său monachal, carele va avé înșarcinarea a priveghia asupra fundului instructu și a duce ratiociniu despre percepțiunile și erogatiunile episcopului.

Economul va fi răspunzătoriu episcopului pentru toate, era episcopul senatului epitropesc alu consistoriului eparchial, pentru toate, câte a primit spre folosire.

Pentru aceea este de lipsă, ca economului se se predea averea nemiscătoare și miscătoare economică prelungă inventariu, precum aceea s'ă predat și episcopului.

Decă episcopul n'ar voi se ținea economu, atunci metropolitul are dreptu a-lu silă la aceea. Economul este detoriu a paștră nestirbata averea episcopiei și pre timpul veduviei scaunului episcopesc.

§. 107. Episcopul primind odorele bisericesci ale episcopiei de la epitropii eparchiali, va înșarcină pre protodiaconul său capelanul său, ca se porțe grige de aceste odore, ca adevărat nemicu se nu se înștraineze din ele și se se sustinea în curată; și fiindu că pentru aceste odore însuși episcopul este răspunzătoriu, și cele perdate e detoriu a le deplină, pentru aceea inventariul despre aceste odore este a se ține nevătămătu, și lucrurile, care prin dese întrebări sau prin vechimea lor s'au stricat și nu se mai pot întrebuiți, a le însemnă în acel'ă-si inventariu.

§. 108. Episcopul respective arhiepiscopul are dreptu se face testamentu numai despre diumetate din averea sa, era morind fără testamentu, totă averea cade eparchiei. Prin urmare facendă testamentu, după detragerea detoriilor și a șeselor de îngropățiune, legatelo lui se vor plăti numai până la diumetatea averei sale.

§. 109. Întrăga bibliotecă episcopului repostată rămâne proprietate eparchială și se intrunesc cu bibliotecă eparchială.

Art. II. Consistoriul eparchial.

§. 110. Consistoriul eparchial este organul administrativ și judecătorescu permanent în trebile bisericesci, școlari și fundationali în diocesa intrăga.

§. 111. Presedintele natural alu Consistoriului este episcopul respective arhiepiscopul.

§. 112. Membrii Consistoriului sunt parte ordinari, parte onorari; totii se numesc „asesori consistoriali,” și au votu decisiv.

Asesorii consistoriali nu pot fi ruditi între sine până la alu șiese grad de sange și alu patrăle de cuscă.

§. 113. Consistoriul se împarte în trei senate separate și anume:

1. în senatul strinsu bisericescu,
2. în senatul școlar,
3. în senatul epitropesc.

§. 114. Fiecare senat indeplinește afacerile țienetorie de competență sa independente, sub titulu general de „Consistoriu eparchial” respective „archidieceșanu.”

§. 115. Senatul strinsu bisericescu se compune din membri ordinari (salarisati), și din onorari, totii din cler și din unu defensor matrimonial, care poate fi și mirănu.

Senatul școlar, precum și senatul epitropesc asemenea se compune din membri ordinari (salarisati) și onorari, în o tertialitate din cler și două tertialități din partea mirănească.

Defigerea numărului membrilor fiecărui senat se rezervă respectivelor sinode eparchiale.

Unu secretariu salarisat, care poate fi preot sau mirănu, indeplinește afacerile notariale, în fine unu archivar și unu număr potrivit de scrietori indeplinesc agendele de manipulațiune în toate trei senatele.

Consistoriul eparchial are și unu fiscal consistorial, care totu deodată poate fi și defensor matrimonial.

§. 116. Atâtă asesorii ordinari, cât și cei onorari se alegu prin sinodul eparchial.

Pentru posturile asesorale ale senatului strinsu bisericescu, sinodul eparchial prin votare secretă cu majoritate absolută de voturi alege pre numărul recerut și-lu subterne episcopului respective arhiepiscopului spre întărire.

Deplinirea posturilor de asesori consistoriali la celelalte două senate se efectuează totu în acel mod, înse cu aceea deosebire, că bărbații, cari au intrunit majoritatea absolută a voturilor, se privesc și se prochiama numai-decât de aleși finalmente.

Asesorii senatului strinsu bisericescu se alegu pre viață, asesorii celorlalte două senate înse se alegu pentru durată unui periodu de alogeri la sinod (§. 88.), și pot fi realesi.

§. 117. Asesorii consistoriali debuc se fie bărbați deplin calificati și bine meritati pre terenul bisericescu și școlar, er' dela acei membri ai senatului epitropesc, cari manipulează averea, se cere și o cautiune corespunzătoare.

§. 118. Episcopul respective arhiepiscopul diocesănu ca presedinte ordinariu alu întregului consistoriu poate denumi dintre asesorii de tagmă protieșca unu locutiitoriu (vicariu) alu său, care în casu de absință episcopului, respective a arhiepiscopului se-lu suplinescă în ducerea presiului, er' în casu de mărte se conduca împreună cu consistoriul afacerile bisericesci în eparchia preste totu, până la alegerea noului episcop.

Murind episcopul fără de a fi denumit locutiitoriu, afacerile acele și le va exercită celu mai betranu asessor ordinariu consistorial din partea preotieșcă.

În casu de necesitate poate episcopul concede ducerea presiului în senatul școlar și epitropesc și unu asessor din aceste senate, fie acel'ă preot, fie mirănu.

§. 119. Defensoarele matrimoniale, precum și personalul de manipulațiune se denumesc prin presiul ordinariu, er' fiscalul și secretariul consistorial se alege prin Consistoriu în sesiuni plenarie cu majoritatea absolută de voturi a membrilor preșinti din toate trei senatele.

§. 120. Asesorii, defensoarele, și secretariul Consistoriului depun juramentu de funcțiunare conșcincioasă, sunt stabili, și numai în casuri de escese grave, constatate pre calea procesului disciplinariu, se pot suspenda sau amovă.

Fiscalul și personalul de manipulațiune se pot schimba.

Appendice.

Agende deosebitelor senatelor consistoriale.

A. Senatul strinsu bisericesc.

§. 121. Agendele acestui senat sunt:

1. A judecă trebile tineretărie de sacraminte si de tipicu.
2. A priveghia asupra portarei bisericesci si morale a preotimei, calugarilor si a poporului.
3. A nisui, ca bisericile se se santiésca si se se inzestreze cu icónele, vasele, candelile si cartile trebuincioase.
4. A priveghia ca protocoalele botezatiloru, cununatiloru, si ale mortiloru se se duca amesuratu ordinariloru sustatatorie.
5. A nisui, ca sínódele parochiali, protopresviterali si monastiresci se-si implinesca detorintiele dupa cele ordinate in acestu statutu organicu.
6. A dispune, ca protopresviterii in totu anulu se substerna consistoriului conscrierea preotimei si a poporului tractualu.
7. A priveghia, ca bisericile cele nou edificande se se clădesca conforma canónelor.
8. A ordină comisiune permanenta pentru examinarea celoru ce au a se inainta in trépt'a preotiesca (v. §. 13), examinandulu va depune o taca de 20 fl. care numai in casu de seracia documentata se póte iertá.
9. A judecă despre escesele preotimei si ale poporului, ce privescu detorintiele lor bisericesci.
10. A decide in instantia a dóu'a cauzele apelate de la scaunele protopresviterale, si cele substernute din oficiu.
11. Dupa mórtea episcopului se ocupe conducerea eparchiei, se insciintiedie pre metropolitulu si guvernulu tierii despre mórtea episcopului, se nisuiésca ca si pana la venirea noului episcopu se mérga in eparchia tóte dupa cuviintia, a starui ca in decursu celu multu de trei luni de la reposarea episcopului se se convóce sinodulu eparchialu pentru alegerea episcopului.

B. Senatul scolariu.

§. 122. Agendele acestui senat sunt:

1. A lucrá pentru bunastarea si prosperarea scóleloru mari si mici confessionali.
2. A ingrigi despre procurarea celoru mai corespundiatórie carti scolare si acelea a le asterne sinodului eparchialu spre aprobare.
3. A priveghia asupra perfectionarii si portarii morale a profesoriloru si a invetiatoriloru.
4. A propune sinodului eparchialu spre remunerare pre acei barbati literati, cari prin edarea vr'unui opu in ori care sfera scolaru s'au meritatu.
5. A dispune cele de lipsa, ca tinerimea confessionale, care frecuentéza scólele de alte confessiuni, se invetie doctrina religioase, se cerceteze biserica nostra, si se se cuminece in posturile prescrie, prin urmare:
6. A pune catecheti pentru toti tinerii nostri confessionali, afte-se ei in ori ce scóla de alta confessiune, si pedecile ce s'ar ivi in privinta acést'a, a le delaturá.
7. A prefige terminulu pentru examinarea aceloru individi, cari aspira la ocuparea vr'unui postu profesoralu seu invetiatorescu.
8. A denumi o comisiune examinatoria de trei membri.
9. A starui, ca numai acei individi se se puna de profesori in gimnasiele confessionale, cari sunt bine pregatiti si cari au depusu esamenu inaintea comisiunei ad hoc, cu succesu bunu din studiile cari ei au se le predee (filologice, matematico-naturale si istorice, din cunoscintia limbiloru clasice si patriotice, precum si din literatur'a linbei romane).
10. A starui ca de profesori in institutulu clericalu se se asiedie astfelu de individi, cari au depusu esamenu din sciintiele teologice, pedagogice, din dreptulu canonicu, din tipicu si cantarile bisericesci; éra de profesori la institutulu pedagogicu astfelu de individi, cari au depusu esamenu din sciintiele pedagogice, tipicu si cantarile bisericesci.
11. A starui ca de invetiatori la scóle capitale si populare se se inainteze astfelu de clerici si pedagogi, cari au absolvatu cursulu teologicu seu pedagogicu si din studiile pedagogice au depusu esamenu cu calculu bunu.
12. A clasifica pre cei examinati strinsu si a li dá calculu „distinsu“, — „bine“ — „suficiente“ — „neindestulitoriu“.
13. Celui examinat, carele capeta calculu neindestulitoriu, a-i dá voia spre repetirea examenului, carele nu se mai póte repeti, déca si a dóua óra au raportatu calculu de „neindestulitoriu“.

§. 123. Senatul scolariu va starui cu tóte putincioasele me-

dilóco, ca punctele 7—11: din §. precedinte strinsu se se pásca atátu de catra comunele bisericesci, catu si de catra individi, cari aspira la postulu profesoralu si invetiatorescu; si a desluci comunelor bisericesci la casuri ocurinte, ca ele spre binele lor se asculte de ordinarile autoritatiei supreme scolare carea a adusu asemenea mesuri spre naintarea si infflorirea cultu-rei populare.

§. 124. Senatul scolariu va intari in posturi pre profesori si invetiatori.

La acestu privilegiu va fi cu cea mai mare bagare de séma, ca alegerea de profesori seu de invetiatori se fia facuta cu observarea prescrielor acestui statutu organicu.

§. 125. Individi examinandu pentru profesur'a teologica, gimnasiala si pedagogica au a depune o taca de 20 fl. éra cei pentru invetiatori ai scóleloru reale, capitali si populare de 10 fl.

Tacs'a acést'a numai in casu de seracia documentata se póte iertá.

§. 126. Senatul scolariu va forma o cassa din taesele esamenelor, care va fi proprietatea fondului scolariu eparchialu.

§. 127. Senatul scolariu e indetoratu a tramite din timpu in timpu unulu seu duoi comisari din senulu seu spre cercetarea scóleloru.

§. 128. Senatul scolariu va starui la sínódele parochiale si protopopesci, ca comunele bisericesci se zidéscu scóle si locuinte pentru personalulu profesoralu, respective invetiatorescu, unde lipsescu acelea, si ca se faca lefi potrivite chiamarii lui celei grele.

§. 129. Senatul scolariu si-implinesce chiamarea dupa instructiunile si mesurile sinodului eparchialu, pentru aceea va fi detoriatu a reportá pre largu sinodulu eparchialu, despre starea scóleloru si a invetiamentului, si a face propuneri pentru melioratiunea trebei scolare pre bas'a esperiintiei castigate pre acestu campu.

§. 130. Senatul scolariu va ordiná in totu anulu pre timpulu ferieloru conferintie invetiatoresci si spre conducerea loru va denumi comisari din corpulu profesoriloru si alu invetiatoriloru, cari apoi dupa instructiunea senatului vor raportá despre rezultatulu loru.

§. 131. In fine senatul scolariu pertractéza si decide cauzele disciplinari ale profesoriloru si invetiatoriloru.

C. Senatul epitropescu.

§. 132. Agendele acestui senat sunt:

1. A conduce si manipula averea miscatoria si nemiscatoria a episcopiei si a purta grige pentru odóre si pretioase, biblioteca si fundulu instructu, precum si pentru fundatiunile episcopiei, respective archiepiscopiei.

2. A compune unu inventariu despre tota averea sus amintita.

3. A compune bugetulu anualu si a-lu presentá sinodulu eparchialu spre pertractare si staverire.

4. A duce ratiociniu anualu esactu despre perceptiuni si erogatiuni, si a-lu substerne sinodulu eparchialu spre revisiune.

5. A alegi din sinulu seu pre cassieriu si controloru.

§. 133. Bani si alte harthii de pretiu, precum si documentele realitatiloru si fonduriloru se pastreza in cass'a de fieru, provediuta cu trei chiei, dintre cari un'a se va pastra la unu membru alu senatului desemnatu de acést'a spre aceea, a dóu'a la cassieriu si a trei'a la controloru.

§. 134. Pentru daunele escatate in averea episcopiei din ne-grige seu culpositate, presedintele si membrii asesori ai senatului epitropescu sunt respundietori.

§. 135. Senatul epitropescu va priveghia pentru sustinerea si integritatea averei, va nesui pentru incassarea regulata a intereselor, arendiloru si a altoru venite, pentru neintardiat'a elocare fructifera a baniloru disponibili in cass'a de pastrare seu in harthii de statu.

Elocarea de bani la privati este concesa numai pre langa cautiune in realitati de pretiu intreitu intabulata in loculu primu.

§. 136. La reposarea episcopului respective archiepiscopului, fia-care senat consistoriale desémna câte doi membri din sinulu seu spre a pazi óra mórtei episcopului, si dupa urmarea acesteia spre a sigila numai-decátu dolafele si odaile si spre a dispune cele de lipsa pentru ingropatiunea cuviincioasa. In diu'a urmatória delegatii senatului epitropescu in presentia celoru lalti patru membri consistoriali mai sus amintiti, inventéza averea si harthiele reposatului, separandu cele ce sunt proprietatea eparchiei, de cele ce sunt proprietatea lui.

Din ceste din urma se vor plati detoriile si legatele legali, si se vor reintregi tóte acele pretioase si odóre bisericesci, biblio-

tec'a si fundulu instructu, cari pre timpul vietiei repausatului au peritu seu s'au stricatu.

§. 137. Dupa alegerea noului episcopu, senatulu epitropescu predă aceluia la intrarea lui in scaunulu episcopescu pre langa inventariu odórale si pretioşele bisericesci, bibliotec'a si cel'a laltu fundu instructu de economia spre intrebuintiare.

D. Preste totu.

§. 138. Fia-care senatu consistoriale in tóte obiectele pivitorie la chiamarea sa, si-aduce decisiunile sub presidiulu susu normatu, si in presinti'a celu putienu a partu asesori ai sei prin majoritatea voturilor.

Candu voturile sunt egali, dirima votulu presiedintelui.

§. 139. Decisiunile deosebitelu senate consistoriale, se punu numai-decátu in lucrare afara de cele apelabile, cari in casu de apelatiune sunt a se substerne consistoriulu metropolitau spre deciderea finale.

§. 140. Siedinti'a plenaria a consistoriulu eparchialu consta din toti asesori deosebitelu senate, încátu aceia din absentia seu alta cauza nu sunt impededati a participá la ea.

In siedinti'a plenaria se efeptuesce alegerea oficialiloru, cari vinu de a se alege prin consistoriu, in ea se facu dispuşetiunile necesarie pentru conducerea alegeriloru de deputati pentru sindulu protopopescu si eparchialu, si pentru congresulu natiunалу bisericescu, si petractarea diferintiiloru escate din acelea-si, încátu acestea nu cadu in ster'a activitatii amintiteloru corporatiuni reprezentative.

§. 141. Causese dogmatice si pure spirituale se decida finalmente prin episcopulu respective arhiepiscopulu diecesanu.

E. Specialu.

§. 142. Consistoriulu din Oradea-mare si mai departe remane in activitate, si are a se acomoda intru tóte dispuşetiuniloru acestui statutu organicu.

Capu V. Metropoli'a.

§. 143. Metropoli'a este intrunirea mai multoru eparchii prin legatura canonica pentru sustinerea unitatii institutiuniloru si intereselu generali bisericesci, si forméza provinci'a metropolitana cu metropolitulu in frunte.

§. 144. Afacerile metropoliei se indeplinescu:

1. Prin congresulu natiunалу bisericescu (sinodulu metropolitau).
2. Prin consistoriulu metropolitau.
3. Prin sindulu episcopescu.

Art. I. Congresulu natiunалу bisericescu.

§. 145. Congresulu natiunалу bisericescu este reprezentanti'a intregi provincie metropolitane a romaniloru de relegea greco-orientala din Ungari'a si Transilvani'a.

§. 146. Congresulu natiunалу bisericescu consta din 30 de reprezentanti din cleru si 60 de reprezentanti mireni; prin urmare fia-care diecesa tramite la congresulu natiunалу câte 10 deputati din cleru si câte 20 din mireni. Dintre deputatii mireni ai diecesei Caransebesiului 10 cadu pre confiniulu militare.

Metropolitulu si episcopii sufragani ca atari sunt membri congresului.

§. 147. Presiedintele congresului este metropolitulu, éra la casu de impiedecarea acestuia, presiedulu congresului lu conduce episcopulu celu mai betranu in functiune.

§. 148. Fia-care eparchia se imparte in 20 de cercuri electorali, si fia-care cercu electoral alege unu deputatu mirénu éra preotimea din dóue cercuri impreunate intr'unu colegiu alege unu deputatu din cleru, urmandu-se modalitatile prescise pentru alegerea deputatiloru sindulu eparchialu (§. 91.)

Formarea cercuriloru de alegere pana la alta dispuşetiune urmanda din partea congresului, se concrede consistórieloru eparchiali.

§. 149. Asupr'a validitatii actului de alegere la casu de reclamatiune decide congresulu.

§. 150. Deputatii congresului se alege pre periodu de 3 ani, cu acaruia espirare se escriu alegeri nóue, -celu multu in restimpu de trei luni

Déca in decursulu unui periodu de alegere vre-unu deputatu ar fi moritu ori ar fi resignatu, ori ar fi perdutu dreptulu de

a fi alesu, in locul acestuia se escrie alegere nóua pentru restulu periodulu congresuale.

§. 151. Convocarea congresului se face, in intielesulu articlului 9. de lege din anulu 1868. pre langa facut'a insciintiare Majestatei Sale, prin metropolitulu, éra in timpul veduviei prin consistoriulu metropolitau, si se publica atátu prin cercularie indreptate catra consistóriele eparchiale, câtu si prin jurnalulu, ce servece de regula pentru publicarea actelu metropolitane.

§. 152. Congresulu se convoca ordinariu la trei ani odata si adeca totu-deun'a pre 1/13 octobre a anului antaiu dupa alegerea deputatiloru, éra cerendu necesitatea si mai adeseori.

§. 153. Ordinul afaceriloru interne o determina congresulu.

§. 154. De competinti'a congresului se tiene:

1. Ingrigirea pentru sustinerea libertatii religioare si autonomiei biserice romane ortodoxe.

2. Regularea si conducerea tuturor trebiloru bisericesci, scolari, si fundatiunali pentru intrég'a metropolia.

3. Alegerea metropolitulu si alegerea asesiloru consistoriulu metropolitau.

Apendice. Alegerea metropolitulu.

§. 155. Pentru alegerea de metropolitu si arhiepiscopu, congresulu se compune din 120 de deputati, la cari archidiecea concura cu diumetate, ér' celealte eparchii la olalta cu cealalta diumetate din numerulu prefistu, prin urmare pentru numerulu presinte alu eparchieloru archidiecea concura cu 60, ér' eparchi'a Aradului si a Caransebesiului cu câte 30. de deputati, alesi dupa modalitatea prescisa in §. 148. De sine intielegendu-se, ca archidieceanii la acestu casu in fie-care cercu de alegere, alege câte doi deputati, si ca déca mandatulu deputatiloru pentru congresulu mai dinainte déjà alesi, inca n'a espiratu, numai pentru numerulu ce mai lipsese, se facu alegeri nóue.

In congresulu compusu asiá pentru alegerea metropolitulu episcopii sufragani, déca nu sunt alesi de deputati, nu au votu, la alegerea metropolitulu.

§. 156. Congresulu pentru alegerea de metropolitu se convoca conformu acelor'a-si dispuşetiuni, cari sunt statorite in §. 151. cu respectu la congresulu ordinariu, prin consistoriulu metropolitau in terminu celu multu de trei luni, dupa repausarea metropolitulu.

§. 157. La alegerea metropolitulu se observéza urmát'ri'a ordine:

1. In presér'a dilei de alegere la 3 óre dupa médiadi se aduna membrii congresului in biserica catedrala si trimitu o deputatiune la comisariulu emisu din partea consistoriulu metropolitau, spre a-lu invita la adunarea premergátoria. Dupa ce acest'a s'a infatisiatu, cetesce actele despre repausarea metropolitulu si despre convocarea congresului spre alegerea noului metropolitu, cu acea provocare, ca pre diu'a urmátoria la 9 óre fiecare membru se aduca cu sine o siedula, pre care e inscisu numele aceluia pre care lu voescé a se alege de metropolitu.

Dupa finirea acestui actu pregatitoriu se tiene priveghiare dupa tipiculu Rosalieloru.

2. In diu'a urmátoria la 9 óre se aduna toti membrii alegatori ér' in biserica, se invita Comisariulu congresului, care dupa invocarea duhelui santu ocupa presidiulu si deschide siedinti'a cu o cuventare potrivita actului de alegere, la care respunde unu membru congresuale designatu spre aceea.

3. Dupa acést'a comisariulu provóca pre cei mai tineri membri a ocupa interimalu locurile de notari, apoi se purcede la verificarea membriloru notariloru si aloru a trei scrutatori in sensulu regulamentulu pentru afacerile interne alu congresului.

4. Déca ori din archidiecea de o parte, ori din eparchiele sufragane de alta parte s'ar aretá mai multi membri alegatori, decâtu diumetate, atunci prin sórte se scotu dela votisare din partea precumpenitórie atáti membri, câtu sunt de lipsa spre a sustiené paritatea ambeloru parti.

5. La capulu mesei presidiale se asiédia o urna, carea se pazesce de cei trei scrutatori asiá ca fiecare alegatoriu se póta lesne si pre rondu a se apropiá de urna; alegatorii pana nu vor fi strigati la votu, sunt detori a siedé in linisce pre scaunele lor, ca se nu se conturbe ordinea.

6. Fiindu tóte pregatirile facute, notariulu generale striga dupa lista pre fia-care membru congresuale spre a pune in urna siedul'a impaturata de votisare pre rondu pana in fine fara intreprumpe.

7. Finindu-se darea sieduleloru, comisariulu numera siedulele scotiendule din urna si punendu-le in alta asemene urna.

Déca numărulul seduleloru nu corespunde numărului votantiloru, acelea se casséza prin ardore, si membrii congresului se provóca a pregati alte sedule, si a le pune in urna dupa ordinea prescisa.

8. Afandu-se numărulul seduleloru corespundietoriu numărului votantiloru, comisariulu metropolitanu le scóte un'a câte un'a din urna, le despatura, si cu vóce inalta cetesce numole alesului in scrisu si predá siedul'a scrutatoriloru spre a o petrece in registrulu de votisare purtatu in trei esemplarie, éra sedulele se punu un'a preste alt'a pre mésa.

9. Dupa ce s'a sevarsitu inregistrarea voturiloru, acestea se scrutinéza si rezultatulu se publica congresului, dupa care sedulele de votisare se ardu acolo in beserica.

10. Déca la prim'a alegere nici unu candidat nu a intrunitu pluralitatea absoluta a voturiloru, comisariulu anuncia alegere angusta intre cei doi, cari au intrunitu mai multe voturi, éra la casu déca alu doilea si alu treilea dintre cei alesi au intrunitu voturi asemenea, alegerea angusta se face dintre toti trei, cari au intrunitu voturile cele mai multe.

La alegerea angusta se observéza aceiasi ordine ca la prim'a alegere.

11. Déca tóte voturile s'au impartitu in dóue parti egalitunci dupa o preconsultare intre membrii congresului se face pre din'a urmatoria alegere nóua, si déca si la acést'a ar ési voturile tóte impartite in dóue parti egali, va urmá a trei'a di a trei'a alegere, si déca nici acést'a nu ar duce la rezultatu, va decide sórtea intre cei doi, ce au intrunitu tóte voturile in dóue parti asemenea.

12. Comisariulu congresuale proclama pre celu ce au intrunit majoritatea absoluta a voturiloru de alesu arhiepiscopu si metropolitu.

13. Actulu alegerei, subscrisu de presiedintele si notariulu generale alu congresului se tramite din prtea congresului la Maestatea Sa spre Prégratiós'a intarire a alesului arhiepiscopu si metropolitu.

14. Congresulu ascépta in permanentia sosirea préinaltei resolutiuni de intarire.

15. Dupa sosirea préinaltei resolutiuni de intarire noulu metropolitu, de archiereu se introduce indata in scaunulu metropolitanu prin congresu; éra candu s'ar alege metropolitu dintre presbiteri, atunci alesulu se supuno esaminarei, canonicu prin sinodulu episcopescu si afandu-se vrednicu se hirotonesce, si se introduce in scaunulu metropolitanu prin consistoriulu metropolitanu.

16. Dupa sosirea intaririi préinalte metropolitu celu nou depune inaintea Maestetei Sale juramentulu de fidelitate.

Art. II. Consistoriulu metropolitanu.

§. 158. Consistoriulu metropolitanu este organulu supremu administrativu si judecatorescu pentru intrég'a provincia metropolitana.

§. 159. Consistoriulu metropolitanu consta:

1. din metropolitu, ca presiedinte,
2. din episcopii sufragani, si
3. din unu numeru de asesori onori alesi pre viétia, prin congresulu nationalu bisericescu din sinulu barbatiloru distinsi in cleru si mireni.

§. 160. Consistoriulu se imparte, in trei senate, si adaca:

1. Senatul strinsu bisericescu
2. Senatul scolariu, si
3. Senatul epitropescu.

§. 161. Fie-care senatu decide in tóte obiectele tienatórie le activitatea sa independinte, sub titulu generalu de „consistoriu metropolitanu.“

In fia-care senatu duce metropolitu presidiulu; ér in casu de impedeare, celu mai betranu episcopu sufraganu.

§. 162. Alegerea asesoriloru pentru fia-care senatu se efectue prin congresulu nationalu bisericescu, dupa modalitatile prescise in §. 116. si pre timpulu normatu acolo pentru alegerea asesoriloru de la consistóriele eparchiali.

Pentru senatul strinsu bisericescu se alege siese asesori toti din cleru: iéra pentru senatul scolariu si epitropescu asemine câte siese, inse din o tertialitate din cleru si din dóue tertialitati din mireni.

Pedecile din rudenie si cuscria providute in §. 112. sunt de a se observá si la acestu consistoriu.

§. 163. Consistoriulu metropolitanu (senatul bisericescu) va avé si unu defensoru matrimoniale.

Unu secretariu si personalu corespundietoriu de manipulatiune va implini agendele notariali si scripturistice in tóte trei senatele.

In fine unu fiscalulu, care totu de o data póte fi si defensoru matrimoniale.

§. 164. Secretariulu si fiscalulu se alege prin consistoriulu metropolitanu in siedint'a plenara cu majoritatea absoluta de voturi a membriloru presinti din tóte trei senatele: éra defensorele matrimoniale precum si personalulu de manipulatiune se donumesce prin metropolitu.

§. 165. Dispusetiunile stabilite in §. 120. au valóre si in privint'a personalulu acestui consistoriu.

§. 166. Agendele senatului strinsu bisericescu sunt: a decide finalminte cauzele apelabili si apelate.

§. 167. Chiamarea senatului scolariu este conducerea trebiloru scolari comune ale intregi provincie metropolitane, precum si sustinerea unitatii si a uniformitatii pentru institutelu scolari confesionali din metropolia, si in fine deciderea finale a causeru disciplinari a profesoriloru si invetiatoriloru, apelate de la senatul scolariu a consistoriulu eparchiale.

§. 168. Chiamarea senatului epitropescu este: a administrá acele fonduri, care sunt ale metropoliei ca atare.

Cele prescise pentru senatul epitropescu eparchiale servescu de norma si pentru acestu senatu.

§. 169. Fia-care senatu aduce decisiunile sale cu majoritate de voturi, in senatul strinsu bisericescu in presint'a celu putienu de siese membri, ér in cele lalte dóue senate celu putienu de cátra patru membri afara de presiedinte.

§. 170. Siedint'a plenaria a consistoriulu metropolitanu consta din toti membrii deosebitelu senate, pre cátu acestia din absintia séu alta cauza nu ar fi impededati a participá la ea.

Consistoriulu plenariu efectue alegerea secretariulu si a fiscalulu, si dispune cele de lipsa in privint'a conchiamarei congresului nationalu bisericescu, si a alegeriloru de deputati pentru acél'a-si.

Art. III. Sinodulu Episcopescu.

§. 171. Sinodulu episcopescu este acea adunare de episcopi sub presiedint'a metropolitu, unde se tractéza obiectele bisericesci spirituale, dogmatice si simbolice.

§. 172. Metropolitu e detoriu a conchiamá sinodulu episcopescu in totu anulu odata; ér episcopii sunt detori a participá la acést'a.

§. 173. Pentru validitatea concluseru sinodulu episcopescu se recere, ca se fie convocat prin metropolitu, si se participe la densulu episcopii sufragani.

§. 174. Agendele sinodulu episcopescu sunt:

1. a supune esamenulu canonicu pe celu alesu de episcopu prin sinodulu eparchialu.
2. a tractá ori si ce intrebare dogmatica, sacramentale si rituale, si a o deslegá in intielesulu canónelu positive.
3. a tiené consultari si a aduce otariri asupra religiositatii si moralulu clerulu si a poporulu credinciosu din metropolia.
4. a se consultá asupra instituteloru de teologia si pedagogia spre inaintarea scopuriloru si a sciintieloru predande in ele.
5. a se consultá asupra cualificatiunei, ce se cere de la cei ce se pregatescu spre trépt'a preotiescu si invetiatoriescu, si despre acést'a a referá si congresulu nationalu bisericescu, ca cele de lipsa in linia acést'a se se faca cu aprobarea armonica a ierarchiei si a poporulu credinciosu.
6. A priveghia pentru autonomi'a bisericeii si a o aperi in contra ori caroru incercari, ce vor instremtorá pacea si santi'a bisericeii.

Apendice finale.

§. 175. Limb'a oficiala in tóte trebile bisericesci, scolari si fundatiunali atátu in lantru cátu si in afara pre langa sustinerea integritatii ordinatiuniloru respective a §. 9. din articulu 9. de lege de la 1868. asemenea art. de lege 44. din 1868, este cea romana.

§. 176. Acestu statutu organicu dupa publicarea lui formale intra numai-decátu in vigóre.

Concrediendu ministrulu nostru efectuarea acestoru decisiuni, este voi'a nóstra deosebita, ca cu privintia la afacerea bisericeii grecoorientale, dreptulu de préinalt'a supraveghiare, Nóa compe-tinto, se se pastroze in mesura deplina, asemenea se se sustiena in integritatea sa dreptulu legislatiunei comune in celea ale instructiunei publice.

Datu-s'a in Schönbrunn in dóuedieci si optu de dile ale lunoi lui Maiu, anulu una miia optu-sute siese-dieci si nóe.

(L. S.)

Franciscu Iosifu m. p.
B. Iosifu Eötvös m. p.

VARIETATI.

= *Seminariulu pedagogicu din Gotha in Germani'a.* Mai multi juni din tier'a grecesca, cari in tier'a lor vor fi aplicati de invetiatori populari, au intratu in seminariulu pedagogicu din Gotha pentru a se califica. Spesele le porta erariulu grecescu. Intre seminariile pedagogice nemtiesci, renumele celuia din Gotha a mersu mai departe.

= *Instructiunea nu poate fi, de catu nationala.* Reuniunile invetiatoresci din Brodulu ungurescu si din Gaya, in Ungari'a de sus, unde precumpenesce elementulu slavu, s'au incorporatu cu reuniunea generala a invetiatorilor din Moravi'a. Instructiunea, nepotendu fi de catu nationala, urméza cá si invetiatorii numai nationalminte se potu califica. Acést'a au indemnatu pre numitele reuniuni slovacesci din Ungari'a, ca trecendu peste marginile tierii unguresci, se se afilieze la reuniunea unei tieri, ce politicesce e straina, dar natiunal-minte e mai consangéna.

= *Unu inspectoru, carele merge cu cani la scóla,* este in Grafenstein, langa Reichenberg. Foile cehesci si moravice batu alarma. De catu alarma, ar fi mai bine daca invetiatoriulu ar face, cum a facutu unu invetiatoriu romanu confesionalu de alu nostru, candu i-a venitu antiertiu in scóla unu inspectoru magiaru cu nisce cani. Adeca invetiatoriulu nostru a luat o bata si a scosu canii afóra pana la unulu, carele s'a culcatu sub mésa, nu-lu putea scóte, dar pentru care garantá stepanulu inspectore cá se va purtá bine (bagu séma conformu instructiunei de inspectiune). Apoi invetiatoriulu se întórse catra inspectore, cam cu aceste cuvinte: „Se ierti, Magnifice Domnule! scolarii mei se temu de cani: li-am spus a dese se aiba curagiu, deci am trebuit io se premergu cu bunu exemplu intru incuragiarea lor, ca se véda si se se convinga, precum pretinde metodulu intuitivu“. Inspectorulu cautá se se multiemésca cu acést'a aplicare a metodulu intuitivu. — Lucrulu nu e de siéga, comunele nóstre ar face bine ingrigindu-se ca se nu fie atáti cani de prisos prin sate, de gróza caror'a baietii a dese ori nu cutéza se mérga la scóla, ba nici pana in vecini. Gendarmii absolutismului se mai ingrigiau si de acést'a, dar acum caus'a e de totu neglésa, macar cá merita multa atentiune, precum isi póte fiecine aduce a minte din copilaria sa.

= *Necrologu.* Cu durere facu conosciutu mórtea iubitei mele mame *Anisia Murgu*, nasc. *Hulbaru*; s'a inmortentatu in Siciu in 12. dec. 1872. lasandu in doliu numerosi consangeni Fie-i tieren'a usórá! — *Ioachim Murgu*, invetiatoriu in Óciu.

= *Asia vorbesce cu baietulu cum vrei se-ti vorbésca elu.* Unu parinte se jucá cu baietulu seu. Deodata micutiulu sta loculu intinde man'a in sus si intréba: „Ei dara, tata, candu voiu fi io atát'a de mare, atunci nu voiu fi micu.“ — „Nu, repunse tatalu, atunci vei fi vitielu mare.“ — „Ei dara, adause baietulu, casí tine, tata?“

= *Ícóna trista.* O comuna catolica de langa Orade si-a alungatu invetiatoriulu. Bietulu merse in Orade se-si castige pane pentru sine si familia. Negasindu ceva ocupatiune, esi din orasiu si se impuscá. Unu lotru, gasindu-lu mortu, l'a gefuitu si de vestmintele ce mai avea. — De altminte tier'a nóstra se guvernéza constitutiunalmente, pre bas'a sistemii de representatiune, are institutiuni liberali si o lege de invetiamentu!

= *Instructiune pentru inspectorii scolari din Galiti'a, Lodomeri'a si Cracovi'a,* a emisu ministeriulu din Viena. Activitatea acestoru inspectoru, incependu ca 1. ianuaru 1873. se estinde la: 1. visitatiunea scólelor; 2. confrintiele cercuali ale invetiatorilor; 3. la activitatea consiliilor cercuali de scóle. Instructiunea dice: Se grigésca de invetiamentu, de propunerea lui, de ordinea si disciplin'a din scóla, precum si de medilócele instructiunei si ale educatiunei. Invetiatoriulu se se ferésca de partitele si de coteriile ce ar fi in comuna, se incunjure totu ce l'ar puté aduce in neintielegeri si cérta cu comun'a si cu parintii scolariilor, cu atát'a mai vertosu se nu permita a se face scól'a o vétrea de agitatiuni politice si sociali.

= *Pre magiari, pentru trist'a stare a scolilor lor populari,* ii sbicesce amaru „Pád. B.“ dicendu: „Inspectorii X. si Y. nu visitéza scolile din cercurile lor, pentru cá dumeloru sunt si deputati si cauta se siéda in diet'a tierii. Pruncii, debiligati la scóla, abia ambla pre diumetate, pentru cá in Ungari'a nimene nu se intereséza de esecutarea legii. — Scól'a de repetitiune se tiene in putiene locuri, numai cu ceia cari se infatisiéza de buna voia, pentru cá deobligamentulu din lege e o chimera. — Comun'a Spulok (langa Cinci-Biserici) si-a alungatu pre invetiatoriulu seu; comun'a Vaiszló

(totu langa Cinci-Biserici) facu asemenea, pentru cá bietulu invetiatoriu a placutu nepótei preotulu mai multu de cátu preotulu. — Aprópe de Cinci-Biserici, este inspectorulu scolare regescu dlu Korb. Pana a nu se face inspectoru, a fostu invetiatoriu in comun'a H. Dar comun'a l'au alungatu pentru cá densulu, la unu balu, n'a voitu se jóce cu fét'a judelui; nici salariulu invetiatorescu, cu care comun'a erá in restantia de doi ani, nu i l'a platitu. Asiá am puté enará fapte, dile intregi. Este óre acést'a ordine la invetiamentu?“

= *Unu scannu scolaru fórte procopsitu.* Intr'o comuna din comitatulu Siopronului se intruní scaunulu scolaru. Erá vorba despre procurarea instrumintelor de lipsa pentru scóla. Preotulu motivá procurarea unui globu. „Ce este globulu?“ intréba unu membru alu scaunulu. „Globulu e mare, rotundu, póta form'a pamentulu, si de pre elu se vede bine cum este impartitu pamentulu in cinci parti.“ „Ce lipsa au de elu pruncii nostri“, replica acelu membru alu scaunulu scolaru „pruncii nostri nu vor merge nici odata la Afric'a séu la Americ'a; apoi noi suntemu fórte seraci. nu putemu suportá darile cele multe, si de acea propunu se cumperámu numai ceea ce este mai de lipsa, buna óra se cumperámu numai unu globu alu Europei.“ Propunerea se primiá cu majoritate, daca preotulu si invetiatoriulu nu li succedea a-i capacítá cumca nu esiste unu globu alu Europei séu alu Ungariei, ci e mai mare si de cátu Ungari'a si de cátu Europ'a. — Cine va ceti cu atentiune legea de invetiamentu a Ungariei cu scaunele ei scolare comunali, in cari (dupa stadiulu actualu alu culturei pporului din Ungari'a) ar intrá si ómeni cu putiena séu nimica cunoscintia de scóla, acél'a va cunósce indata cá esecutandu-se legea in privinti'a infintiarii acestoru scaune, s'ar intemplá si pre aiuria casi la Siopronu cu globulu. Cádi carturari sunt in o comuna? Din cine dar ar constá scaunele comunali?

CONCURSU.

3-3

Devenindu vacanta parochi'a g. o. romana din Opidulu Cillu, Comitatulu Aradului, Protopresviteratu Buteniloru, cu acést'a se scrie Concursu pana in 18 Ianuaru anulu 1873. candu va fi si alegerea. —

Emolumintele sunt: 32 iugere de pamentu aratoriu, stolele indatinat, si birulu dela 160. case.

Doritorii de a ocupá acést'a parochia sunt poftiti, a se presentá la biserica in un'a din dominecile ante de alegere séu in dí'a alegerii; éra recursele loru prevediute conformu statutulu organicu, adresate Comitetulu parochialu si subternute Dlu Protopresviteru alu Buteniloru Andrei Machi.

Comitetulu parochialu.

cu scirea si invoierea mea

Andrei Machi

protopresviteru

3-3

CONCURSU.

Pentru vacant'a parochia din Borzu protopresviteratu Beiusiului, prevediuta cu pamentu aratoriu de 6 cubule, dela 60 de case cáte un'a mesura de cucurudiu, cortelu liberu si stolele indatinat.

Doritorii de a ocupá acést'a parochia, vor adresá recursele loru protopresviterulu Beiusiului Georgiu Vasileviciu pana la dí'a alegerii de 29. Ianuaru vechiu 1873.

Datu in Borzu la 21. Dec. 1873. v.

Cu scirea mea

Georgiu Vasileviciu

protop. Beiusiului.

Comitetulu parochialu din Borzu

Concursu

pentru postulu de capelanu langa paroculu Moise Magdu din Sioimosiu (protopresbiteratu Aradului) cu care e impreunata $\frac{1}{3}$ din venite. Alegerea va fi in 30. jan. a. c. st. v. Recurintii se astérna recurse protopresbiterulu, adresate la comitetulu parochialu si ajustate cu testimonie de calificatiune.

Sioimosiu, 8. jan. 1873.

Comitetulu parochialu.

Cu invoierea mea: Ioanu Ratiu, prtph.

RESPUNSURI.

— „Necessitatea propunerii geografiei scólele nóstre poporali“, tem'a buna, punctele de manecare inca sunt bune, si totu-si superficialu tractata. Cuvinte prea multe, ideei prea putiene si atâte tautologii!

Rss. D. Vinc. Sierbanu: „Multiimimiu!“